

Andrzej Misiorowski

Jubileusz profesora Wojciecha Kalinowskiego

Ochrona Zabytków 39/3 (154), 227-228

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUBILEUSZ PROFESORA WOJCIECHA KALINOWSKIEGO

3 grudnia 1985 r. Pracownie Konserwacji Zabytków zorganizowały uroczystość jubileuszową, połączoną z wręczeniem medalu pamiątkowego, wybitnego z okazji 65 rocznicy urodzin i 35-lecia pracy naukowej przewodniczącego Rady Naukowo-Konserwatorskiej przy Naczelnym Dyrektorzem PKZ – Profesora dra Wojciecha Kalinowskiego. Wprawdzie osoba Profesora Kalinowskiego jest dobrze znana w środowisku konserwatorskim, wydaje się słusze z okazji tego jubileuszu przypomnieć ważniejsze cechy i osiągnięcia tego wybitnego uczonego i Jego dorobek na polu ochrony zabytków. Warta podkreślenia jest Jego prawdziwa pasja, która wyraża się w gotowości dzielenia się ze słuchaczami swą wiedzą, przemyśleniami, wrażeniami, a także dążenie do pobudzania wyobraźni i zachęta do studiowania u tych wszystkich, którzy zwracają się do Niego z jakimś problemem. Ta pasja u Profesora nie ogranicza się do tych, którzy przychodzą z pytaniami lub słuchają niejako „z urzędu” Jego wykładów i wystąpień. Profesor wykorzystuje każdą okazję, każdy kontakt, by podzielić się ze swym rozmówcą najważniejszymi przemyśleniami, wrażeniami z odbytej właśnie podróży czy refleksjami po przeczytaniu publikacji. Dzięki wielkiemu talentowi narracyjnemu i swadzie, każda taka opowieść jest prawdziwym wykładem, świadczącym, że postawa dzielenia się wiedzą jest co najmniej równa pasji poznawczej u Profesora.

Drugą cechą Profesora Kalinowskiego – jest Jego ogromna życzliwość i bezpośredniość. Każde Jego wystąpienie, każda rozmowa – niezależnie z kim – jest rozmową przyjazną, bez ceremoniału i dystansu. Każdy jest oczarowany swobodną atmosferą, wolną od tremy i napięcia, a ogromna wiedza Profesora wzbudza w rozmówcy najwyższy szacunek.

Podziwu godna jest wyjątkowa pracowitość Profesora Kalinowskiego. Przez wiele lat łączy on intensywną działalność dydaktyczną z zajmowaniem absorbujących stanowisk, a równocześnie prowadzi rozległe studia i badania, czego wynikiem jest ponad 150 opublikowanych rozpraw. Jednocześnie Profesor nigdy nie odmawiał konsultacji, rady czy udziału w dyskusji lub

seminarium. Dodając do tego wykłady na Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie oraz aktywny udział w pracach krajowych i zagranicznych stowarzyszeń naukowych – mamy obraz Jego pracowitości. Przy tej rozległości obowiązków i zadań, bardzo odpowiedzialnych i wymagających niemałego wysiłku, a często przełamywania poważnych trudności, cechuje Profesora – mimo kłopotów ze zdrowiem – zawsze dobry humor, pogoda i niezachwiany optymizm.

Awers i rewers medalu (fot. J. Szan-domirski)

Te ostatnie cechy nabierają szczególnego wyrazu, jeśli zważy się, jak niełatwa była droga życiowa Profesora, jak wiele było na niej momentów i wydarzeń wręcz dramatycznych. W 1939 r. walczył jako żołnierz w kampanii wrześniowej. W okresie okupacji podjął studia architektoniczne, ale aresztowany przez gestapo spędził kilka lat w obozach koncentracyjnych. Wkrótce po tym, jak udało Mu się wyrwać z obozu, wziął udział w Powstaniu Warszawskim i ponownie znalazł się po obozach jenieckich, przeżywając gehennę 700-kilometrowego marszu ewakuacyjnego z obozu Grossborn. Od 1945 r. kontynuował studia, mając już za sobą konspiracyjną naukę pod kierunkiem profesorów Lalewicza i Świerczyńskiego. Był asystentem prof. Jana Zachwatowicza w Zakładzie Architektury Polskiej, a potem kolejno: asystentem, adiunktem i samodzielnym pracownikiem naukowym, a także wicedyrektorem i sekretarzem naukowym Instytutu Urbanistyki i Architektury. Od 1969 r. prowadził wykłady na temat konserwacji zabytków na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, wykładając równocześnie na Politechnikach: Warszawskiej i Krakowskiej. Od 1975 r. prowadzi Ośrodek Dokumentacji Zabytków jako jego dyrektor, a w 1980 r. przyjął na siebie trydny przewodniczenia Radzie Naukowo-Konserwatorskiej przy Naczelnym Dyrektorzem PKZ.

Bardzo rozległe są zainteresowania naukowe Profesora. Wielką wagę przywiązuje On do ewidencji zabytków, jako fundamentu pod cały proces konserwatorski. Już w latach 1948–1954 opracował ok. 4000 kart ewidencyjnych budownictwa drewnianego sakralnego, poświęcając wiele sił i energii na poznanie architektury drewnianej, stając się jednym z nielicznych znawców tego zagadnienia. Analizując drewniane budynki pierzei rynkowych w miasteczkach, skierował swe zainteresowania ku problemom urbanistycznym i studiom historycznym miast i miasteczek. Tych studiów opracował ponad 30 na długo przedtem, zanim pojawił się tak modny dziś termin „rewaloryzacja”, choć można przyjąć, że to właśnie On był jednym z prekursorów ochrony całych zespołów urbanistycznych.

Z kolei zainteresowanie problemami miast skierowało uwagę Profesora Kalinowskiego na zabytkową architekturę przemysłową.

W zwykły dla siebie sposób badał Profesor ten temat rozlegle, analizując zagadnienia organizacji pracy w różnych zakładach przemysłowych, technologia historyczne, źródła energii i sposoby napędów maszyn, a więc badając także historię techniki. Również

w tej dziedzinie jest prekursorem badań i chyba jedynym, wszechstronnym znawcą przedmiotu.

Kierując Ośrodkiem Dokumentacji Zabytków wprowadza Profesor Kalinowski najnowocześniejsze sposoby i techniki ewidencjonowania zabytków (z użyciem maszyn cyfrowych), wykorzystując wieloletnie doświadczenie i wiedzę o ewidencjonowaniu zabytków.

Przedstawiając w ten sposób skróty sylwetkę Profesora, należy wyrazić Mu najwyższe uznanie za dotychczasowy dorobek. Można też oczekiwać, że nadal dzielić się On będzie ze swymi uczniami wiedzą i że będzie dla nich wzorem postawy w działaniach na rzecz ochrony zabytków.

Andrzej Misorowski

DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI KONSERWATORSKIEJ MKiS*

W Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków kontynuuje prace Komisja Konserwatorska realizująca wytyczne zarządzenia nr 142 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 30 października 1963 r. Na stanowisko przewodniczącego Komisji powołany został na początku 1984 r. doc. dr hab. arch. Andrzej Gruszecki – Generalny Konserwator Zabytków, dyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków. Funkcję wiceprzewodniczącego Komisji pełni mgr inż. arch. Maria Sarnik – wicedyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, a sekretarzem Komisji jest mgr Alicja Lutostańska – st. specjalista ZMIŌZ. Do prac Komisji Konserwatorskiej zaproszono 11 nowych członków stałych, reprezentujących różne dziedziny wiedzy o zabytkach. Są to mgr Ryszard Brykowski, prof. dr Wojciech Kalinowski, dr Lech Krzyżanowski, mgr Andrzej Michałowski, dr Andrzej Misorowski, dr Tadeusz Rudkowski, doc. dr hab. inż. Jerzy Teliga, dr Janusz Stępkowski, mgr inż. arch. Waldemar Szczerba, dr Jarosław Widawski, mgr inż. arch. Bratysław Wolczyński. W posiedzeniach udział biorą z głosem doradczym rzeczoznawcy, projektanci i autorzy dokumentacji, przedstawiciele użytkowników zabytków i inwestorów omawianego obiektu, przedstawiciele zainteresowanych resortów. Obowiązkiem jest udział wojewódzkiego konserwatora zabytków, z którego terenu jest przedstawiany temat pod obrady Komisji. Komisja opiniuje dokumentację projektową remontów kapitałnych, projekty rozbudowy i adaptacji pojedynczych zabytków i zespołów zabytkowych, zgłaszane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków. Rozważa projekty aranżacji wnętrz zabytkowych i złożone problemy zmiany funkcji użytkownika zabytków wymagające analitycznej dokumentacji projektowej. Rozpatruje lokalizacje nowych obiektów w strefach ochrony konserwatorskiej miast, określając uwarunkowania i parametry nowego budownictwa plombowego i osiedlowego. Coraz częściej problemy ochrony obiektów architektury najnowszej pierwszej połowy XX stulecia potrzebują poparcia i interwencji Komisji i służb konserwatorskich. W wyniku podjętych dyskusji zabytki pozy-

skują nowych opiekunów i partnerów sprawy.

Komisja akceptuje wytyczne konserwatorskie proponowane do planów zagospodarowania przestrzennego miast, współpracując ściśle z Zespołem Ekspertów Międzyresortowej Komisji ds. Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich.

Dla obiektów wysokiej wartości zabytkowej organizowane są specjalne wyjazdowe posiedzenia Komisji.

Werdykty Komisji modelują postawy opieki nad zabytkami, kształtują politykę konserwatorską w regionach i województwach, współuczestnicząc w ochronie historycznego krajobrazu Polski.

Komisja Konserwatorska rozpatrzyła następujące tematy i sprawy:

W roku 1982

– Projekt adaptacji na cele muzealne zamku w Międzyrzeczu (woj. gorzowskie). Projekt akceptowano.

– Projekt adaptacji na cele muzealne spichlerza szachulcowego w Gorzowie Wlkp. Projekt akceptowano.

– Problem utrzymania kaponii drewnianej przy ul. Kościuszki 21/23 w Łowiczu (woj. skierniewickie). Wnioskowano remont.

– Projekt adaptacji na cele muzealne dawnej manufaktury w Opatówku (woj. kaliskie). Projekt akceptowano.

– Projekt zabezpieczenia i prace konserwatorskie w kościele franciszkańskim w Zawichoście (woj. tarnobrzeskie). Projekt akceptowano.

– Wytyczne konserwatorskie zabezpieczenia baszty i przedpola zamku w Sandomierzu (woj. tarnobrzeskie). Dokumentację akceptowano.

– Wytyczne konserwatorskie do miejscowego planu zagospodarowania śródmieścia Reszla (woj. olsztyńskie). Ustalono kierunki ochrony i konieczność rozpoznania hydrologicznego.

– Projekt remontu pałacu w Giżycach (woj. płockie). Akceptowano wariant nr II dokumentacji.

– Koncepcja zagospodarowania zespołu zamkowego w Gostyninie (woj. płockie). Badania archeologiczne i architektoniczne. Dokumentację akceptowano.

– Projekt rewaloryzacji zabudowy pierzei wschodniej Placu 19 Stycznia w Kutnie (woj. płockie). Projekt akceptowano.

W roku 1983

– Projekt remontu, z adaptacją dla zbiorów specjalnych biblioteki – kamienic przy Rynku nr 6–7 w Lublinie. Dokumentację zaproponowanej funkcji akceptowano. Zalecono badania termowizyjne.

– Koncepcja projektowa rewaloryzacji śródmieścia Głubczyc (woj. opolskie). Dokumentację dotyczącą ratusza i wnętrza blokowych akceptowano.

– Projekt adaptacji neogotyckiego budynku przy ul. Przędowników Pracy nr 42 we Wrocławiu. Projekt akceptowano.

– Prace konserwatorskie w zespole na Podklasztorze w Sulejowie (woj. piotrkowskie). Ustalono kierunki działań zabezpieczających w kościele.

– Projekt konserwacji i adaptacji zespołu pałacowego w Rudnie (woj. siedleckie). Projekt akceptowano z uwagami.

– Projekt dobudowy kruchty do kościoła kapucynów w Stalowej Woli-Rozwadowie (woj. tarnobrzeskie). Zalecono wykonanie ekspertyzy.

– Projekt adaptacji na cele muzealne i gminy zespołu pałacowego w Oporowie (woj. płockie). Projekt akceptowano.

– Koncepcja zabezpieczenia neolitycznej kopalni krzemienia w Krzemionkach koło Ostrowca Świętokrzyskiego (woj. kieleckie). Akceptowano projekt trasy komunikacyjnej łączącej szyb nr 2 li nr 3.

– Projekt rozbudowy Urzędu Miejskiego w Łomży. Koncepcję akceptowano z zaleceniem opracowania elewacji frontowej.

– Projekt adaptacji dla Muzeum Narodowego i PKZ zespołu powięziennego w Kielcach. Projekt akceptowano z uwagami.

– Projekt rozbudowy z adaptacją dla kościoła rzymskokatolickiego dawnej cerkwi garnizonowej w Zamościu. Koncepcję akceptowano.

– Plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego i koncepcja budowy osiedla im. Dzierżyńskiego w Łęczycy (woj. płockie). Wytyczne konserwatorskie akceptowano, z zaleceniem ochrony panoramy miasta.

– Projekt rozbudowy zespołu klasztoru bernardynów na Czerniakowie w Warszawie. Projekt akceptowano.

– Plan zagospodarowania przestrzennego kwartału miasta Żyrardowa (woj.

* Komunikat jest dalszym ciągiem informacji zamieszczonej w „Ochronie Zabytków”, nr 1–2, 1983, s. 132–138.